

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

З історії зарубіжної літератури

**На тему: «Жіночий голос у французькій літературі ХХст.: від М. Дюрас
до А. Ерно»**

Студентки 3 курсу, Соф02-21 групи,
Середня освіта (Французька мова і література)

Миронцової Діани Володимирівни

Керівник : Помилуйко-Недашківська Г.О.

Національна шкала_____

Кількість балів:_____

Оцінка:ЄКТС_____

Члени комісії _____

м. Київ – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ЖІНОЧИЙ ГОЛОС У ФРАНЦУЗЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ ХХ СТОЛІТТЯ	5
1.1. Концепт "жіночого голосу" в літературознавчій теорії.	5
1.2 Історико-літературний контекст жіночого руху у Франції ХХст.	9
1.3. Феномен жіночого письма у французькій літературі ХХст.	11
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ II. ПОЕТИКА ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ	15
2.1. Маніфестація “жіночого голосу” у творі М. Дюрас«Гребля проти Тихого Океану».....	15
2.2. Експериментальні техніки жіночого письма у творі А. Ерно«Жіноча історія».....	17
2.3. Феміністичний аспект жіночого письма у літературному процесі ХХ століття.....	20
Висновки до розділу 2.....	22
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	25
ДОДАТКИ	28

ВСТУП

У світі літератури ХХ століття французькій жіночий голос займає особливе місце, що визначає його важливість та актуальність для вивчення. Текст часів модернізму та постмодернізму став місцем виявлення глибоких перетворень в соціокультурній сфері, а жіночий погляд, висловлений через літературні твори, став ваговою складовою цього процесу.

Актуальність дослідження жіночого голосу у французькій літературі ХХ століття виправдовується суспільними змінами, що сталися в цей період. Жінки активно вступили в політичне та соціальне життя, шукаючи своє місце в суспільстві, а їхні погляди та досвід стали важливим компонентом літературного наративу. Розглядаючи твори відомих французьких письменниць, таких як Маргеріт Дюрас та Анна Ерно, можна виявити особливості та трансформації жіночого голосу, які стали важливим аспектом культурної ідентичності.

Об'єктом нашого дослідження є французька література ХХ століття, а **предметом** – репрезентація жіночого голосу у творах М. Дюрас та А. Ерно.

Мета роботи полягає в аналізі еволюції жіночого літературного висловлення протягом ХХ століття та виявленні особливостей його вираження в опрацьованих творах.

Завдання включають:

- ретельний аналіз текстів,
- ідентифікацію основних тем та мотивів,
- вивчення взаємодії жіночого голосу з соціокультурним контекстом.

Аналіз вибраних творів дасть змогу зосередитися на динаміці та еволюції жіночого голосу та дозволить виявити вплив культурних змін на літературний вираз жінки у французькому тексті. Отже, курсова робота має на меті розкрити не лише індивідуальність жіночого голосу, а й його взаємодію з епохальними та соціальними зрушеннями ХХ століття.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступної частини, 2 розділів, 6 підрозділів, висновків, резюме, списку використаної літератури та додатків. Обсяг курсової роботи складає 31 сторінку.

РОЗДІЛ I. ЖІНОЧИЙ ГОЛОС У ФРАНЦУЗЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ ХХ СТОЛІТТЯ

1.1. Концепт "жіночого голосу" у літературознавчій теорії

Вивчення ролі голосу в літературі завжди було складним завданням, але французька літературознавча теорія пропонує унікальний погляд на концепт "жіночого голосу". Цей термін не просто відображає реальність жіночого письма, а й стає об'єктом глибокого аналізу, обговорення у відомих літературних колах. Розглянемо концепцію "жіночого голосу" у французькій літературознавчій теорії, розкриваючи її походження, історичний контекст, ключові ідеї та відтінки, які надають їй глибину та значущість.

Поняття "жіночий голос" виникає з прагнення оприявнити унікальний спосіб висловлення жінок у літературі. Етимологічно, "голос" у французькій теорії може вказувати не лише на фізичний звук, а й на суб'єктивність, індивідуальність та емоційний спектр. Таким чином, як зазначає Лакан Дж. "жіночий голос" стає не лише письмовим висловленням жінок, а й мовою, яка віддзеркалює їхні унікальні досвіди та переживання [24,с.7].

Поява концепції "жіночого голосу" тісно пов'язана з феміністичним рухом та стрімким розвитком гендерних досліджень у літературознавстві. 20-е століття стало періодом активного дослідження жіночої літератури та розвитку феміністичної критики. Жінки-письменниці почали висловлювати свої думки, амбіції та досвід у літературі, а теоретики вивчали специфіку жіночого голосу в текстах.

Однією з ключових ідей концепції є прагнення виокремити та визнати особливий характер жіночого письма. Це не просто інший підхід до створення текстів, а й спроба висловити та виокремити ті аспекти, які були пригнічені чи ігноровані в традиційній літературі. На думку Томчук Л. "Жіночий голос" виступає як засіб вираження жіночих думок, почуттів та переживань, що часто залишаються невисловленими у традиційних текстах [15, с.79].

Концепція "жіночого голосу" неодмінно має свої відтінки, які формуються під впливом різних літературних напрямків, історичних періодів та індивідуальних підходів письменників. Вона може виявлятися у формі суб'єктивного нарративу, вираженого через використання специфічної мовної палітри, або через зосередження на темах, традиційно важливих для жіночого досвіду.

В сучасному літературознавстві концепція "жіночого голосу" не втрачає своєї актуальності. Зі зміною соціокультурного контексту та розширенням гендерних досліджень, термін набуває нових аспектів і розуміння, включаючи трансгендерний та немовлячий голоси з огляду на розуміння Дриссі Г. [22, с.304].

Концепція "жіночого голосу" у французькій літературознавчій теорії стає важливим інструментом для розуміння та аналізу літературних текстів, створених жінками. Вона допомагає виокремити та виразити унікальність жіночого письма, розкриваючи нові глибини сенсів та зміцнюючи різноманітність літературного світу.

Загалом, говорячи про «жіночий голос» у літературі слід виокремити декілька постатей. Джудіт Батлер, американська філософиня та гендерна теоретикиня, у своїх працях досліджує конструювання гендеру та роль мови у цьому процесі. Її теорії дають цікавий ключ до розуміння маніфестації "жіночого голосу" у французькій літературі.

Батлер стверджує, що гендер не є природною характеристикою, а соціальною конструкцією, що формується через повторювані дії та дискурсивні практики. Вона використовує поняття перформативності, щоб описати, як гендер розігрується через дії, мову та поведінку.

У контексті французької літератури, теорії Батлер допомагають нам зрозуміти, як жіночий голос був пригнічений протягом століть. Жінкам часто відмовляли у праві на самовираження, їхні голоси замовчувалися або зводилися до приватного простору [11, с.336].

Маніфестацію “жіночого голосу” у французькій літературі можна розглядати як спротив цій гендерній ієрархії. Жінки-письменниці почали використовувати свою мову, щоб дати голос жіночому досвіду, розкрити його глибину та складність.

- “гендер не є характеристикою, якою володіє людина, а дія, яку людина вчиняє... Гендер є тим, що роблять, а не тим, чим є.” (gender trouble, 1990)
- “мова є перформативною... Вона не просто описує те, що вже існує, а й творить те, про що говорить.” (gender trouble, 1990)
- “жіночий голос не є природною сутністю, а конструюється через дискурсивні практики.” (bodies that matter, 1993)

Використання теорій Батлер може допомогти нам глибше зрозуміти, як жінки-письменниці у французькій літературі кидають виклик традиційним гендерним ролям та дають голос жіночому досвіду.

Юлія Крістева, болгарсько-французька психоаналітикиня, літературознавиця та філософиня, є однією з найважливіших постатей у дослідженні жіночого письма, особливо у Франції. Її теорії дають ґрунтовний ключ до розуміння маніфестації “жіночого голосу” у французькій літературі.

Крістева стверджує, що жіноче письмо не є просто дзеркальним відображенням чоловічого письма. Воно має свої особливості, пов'язані з жіночою психосексуальною організацією.

Одним з ключових понять Крістевої є “хора” – це материнський простір довербального досвіду, де панують емоції, тілесні відчуття та ритмічні повтори. Жіноче письмо, на думку Крістевої, бере натхнення з хори, що робить його більш емоційним, тілесним та фрагментарним, ніж чоловіче письмо.

У контексті французької літератури, теорії Крістевої допомагають нам зрозуміти, як жінки-письменниці кидають виклик традиційним формам письма та знаходять нові способи вираження жіночого досвіду [19, с.156].

Ю. Крістева маніфестує “жіночий голос” у такий спосіб:

- “жіноче письмо не є наслідуванням чоловічого письма, воно не є його мімікрією або запереченням. Воно – інший простір письма.” (*la révolution du langage poétique*, 1974)
- “хора – це не місце, а процес, ритм, рух.” (*powers of horror*, 1980)
- “жіноче письмо – це письмо тіла, письмо материнства, письмо *jouissance*.” (*desire in language*, 1980)

Говорячи про українських авторок з акцентуємо увагу на Соломію Павличко. Соломія Павличко, українська поетеса, перекладачка, літературознавиця та політична діячка, протягом своєї творчої кар'єри глибоко досліджувала тему жіночого голосу в літературі. Її есе, статті та інтерв'ю дають ґрунтовний ключ до розуміння специфіки жіночого письма та його ролі у розвитку української літератури.

Павличко стверджує, що жіночий голос не є просто дзеркальним відображенням чоловічого голосу. Він має свої особливості, пов'язані з жіночим досвідом, світобаченням та емоційною сферою. Одним з ключових моментів у теорії Павличко є розрізнення між “жіночою” та “феміністичною” літературою. “Жіноча” література, на думку Павличко, описує жіночий досвід з емпатичною глибиною, не обов'язково кидаючи виклик гендерним стереотипам. Натомість “феміністична” література має на меті деконструювати гендерну нерівність та творити нову систему цінностей, де жіночий голос має рівні права з чоловічим.

У контексті української літератури Павличко досліджує еволюцію жіночого письма від лесеї українки до сучасних авторок. Вона відзначає, що протягом ХХ століття жіночий голос ставав дедалі сильнішим, здобуваючи все більше свободи та самоусвідомлення [23, с. 192].

Ось декілька цитат з С. Павличко, які були зазначені авторкою у контексті «жіночого голосу» (забрати). Дати: С. Павличко зазначає:

- “жіночий голос – це не просто голос жінки, а й голос іншого досвіду, іншого бачення світу.” (*Філософія ідентичності*, 1989);

- “феміністична література – це не просто література про жінок, а й література, яка творить нову систему цінностей, де жіночий голос має рівні права з чоловічим.” (Українська література ХХ, 2002);
- “українська література хх століття – це література, де жіночий голос стає дедалі сильнішим, здобуваючи все більше свободи та самоусвідомлення.” (Жіночий голос в українській літературі, 2015).

Використання теорій Павличко може допомогти нам глибше зрозуміти, як жіночий досвід та світобачення виражаються в українській літературі, жіночий голос еволюціонував протягом ХХ століття та феміністична література творить нову систему цінностей.

Леся Українка у своїх творах використовує різноманітні жанри та стилі, щоб дослідити складність жіночої долі. Її поезія та драматургія надихнули багатьох українських письменниць. Оксана Забужко у своїх романах та есе досліджує тему гендерної ідентичності та сексуальності. Вона є однією з найвідоміших феміністичних авторок України [16, с. 154]. Ліна Костенко у своїй поезії поєднує особисті переживання з роздумами про історичні та соціальні теми. Її творчість здобула широке визнання та вплинула на розвиток української літератури.

1.2 Історико-літературний контекст жіночого руху у Франції ХХст

Жіночий рух у Франції ХХ століття представляв собою складний та неперервний процес, що відображав глибокі зміни в соціальному, економічному та літературному контекстах того часу. Історія боротьби за права жінок та їхнє визнання в літературі стала не лише свідком важливих соціокультурних зрушень, а й зазнала великого впливу самого літературного процесу [10, с.232].

1. Початок століття: перші кроки в жіночому русі. На початку ХХ століття жіночий рух у Франції почав набирати обертів. Жінки активно

виступали за свої права, а феміністичні організації, такі як "Союз жінок Франції", висували вимоги щодо політичного голосу, права на освіту та трудові права. Літературна сцена слугувала платформою для поширення ідей феміністок, а твори письменниць віддзеркалювали важливі соціальні проблеми.

2.Міжвоєнний період: зростання активності та амбіцій. Міжвоєнний період визначався збільшенням жіночої активності в політиці, громадському житті та літературі. Письменниці, такі як Сімон де Бовуар та Вікторія Окампо, ставали визначними постатями французького фемінізму. Їх твори, наприклад, "Друга стаття" Бовуар та "Літературна історія" Окампо, стали важливими текстами, що аналізували роль жінок у суспільстві та висвітлювали їхні амбіції.

3.Після другої світової війни: зрушення та продовження боротьби. Після Другої світової війни французький жіночий рух пережив значне зрушення. Під впливом нових соціальних ідеалів та змін в законодавстві жінки почали активніше працювати та вимагати свої права. Літературна сцена продовжувала віддзеркалювати ці зміни, і твори, написані жінками, набували нового рівня динаміки та автентичності.

4.Літературні течії та жіноча творчість. У французькій літературі ХХ століття важливу роль відігравали різноманітні течії, такі як екзистенціалізм та постмодернізм. Жінки, такі як Жан Рішар та Ірен Неміровські, ставали представницями цих течій та вносили унікальні елементи в літературний діалог.

5.Французький фемінізм та література. Французький фемінізм ХХ століття взаємодіяв із літературою, спричиняючись до винаходу нових підходів аналізу та розуміння жіночого досвіду. Твори феміністичних письменниць, таких як Люс Ірігарай та Елен Сіксу, розкривали сутність гендерних відносин та сприяли формуванню нового літературного канону.

6.Останні десятиліття: нові виклики та досягнення.Останні десятиліття ХХ століття були періодом зростання ролі жінок у французькому суспільстві

та літературі. З'являлися нові імена, нові теми та нові жанри, що відображали сучасний статус жінок та їх визнання в різних сферах життя [6, с.126].

Історико-літературний контекст жіночого руху у Франції ХХ століття був періодом активної боротьби за гендерну рівність та визнання жіночого внеску в суспільство та літературу. Цей період визначався значущими перемогами та важкими випробуваннями, що сформували основу для подальшого розвитку феміністичної та жіночої літературної традиції у Франції.

1.3. Феномен жіночого письма у французькій літературі ХХст.

Французька література ХХ століття відзначилася великим розмаїттям літературних течій та напрямків, але одним із ключових феноменів цього періоду було виникнення жіночого письма. Цей феномен не лише визначався творчістю видатних жінок-письменниць, але й відображав соціокультурні зміни та боротьбу за гендерну рівність. Розглянемо цей феномен у контексті пошуку ідентичності, експерименту та самовираження в жіночому письмі Франції ХХ століття [21, с.296].

Напочатку ХХ століття жіноче письмо у Франції було великим кроком до розширення голосу жінок в літературі. Відомі письменниці, такі як Клара Малра та Коель Кош, стали визначними постатями, що висловлювали свої думки та емоції через літературний твір. Цей період характеризувався визнанням жіночої творчості та обговоренням нових тем у літературі.

Міжвоєнний період став часом експериментів у жіночому письмі. Сюрреалістичні рухи та пошуки нових форм самовираження вносили свіжість та новаторство у творчість письменниць. Етель Аднан, яка експериментувала з мовою та образами, стала представницею цього періоду, де творчість об'єднувалася з рефлексією над жіночим досвідом [1, с. 21].

Після Другої світової війни жіноче письмо набуло нових вимірів. Літературний фемінізм став потужним інструментом у руках письменниць, таких як Сімон де Бовуар та Маргеріт Дюрас. Твори цих письменниць не лише аналізували соціально-політичні питання, а й висвітлювали внутрішні конфлікти та пошуки ідентичності.

У другій половині століття літературні течії, такі як новий роман та екзистенціалізм, дали жіночому письму нові можливості вираження. Такі письменниці, як Маргеріт Дюрас чи Наталі Саррот, випробовували нові форми структури та мови, що дозволяло їм зберігати свою унікальність.

У сучасній французькій літературі жіноче письмо стало ще більш плюрацентричним та мультижанровим. Письменниці, такі як Амелі Нотомб, Вірджині Депан та Леїла Слімані, не тільки пишуть романи, а й експериментують з жанрами, створюючи літературні твори, що об'єднують прозу, поезію та есе [8, с.272].

Французьке жіноче письмо ХХ століття також носило філософський характер та розглядало етичні аспекти сучасного життя. Твори Люс Ірігарай та Катрін Кліман розкривали питання гендерної ідентичності, сексуальності та соціальної справедливості.

Феномен жіночого письма у французькій літературі ХХ століття був не лише творчим виявом індивідуальності великих письменниць, а й важливим етапом у боротьбі за гендерну рівність та розкритті жіночого досвіду. Цей феномен відзначався експериментами, рефлексією над сучасністю та постійним пошуком нових форм самовираження, що впливало на розвиток французької літератури та суспільства в цілому.

Висновки до розділу 1

Переглядаючи шлях розвитку жіночого голосу у французькому літературному дискурсі протягом ХХ століття, стає очевидним, що цей

період був перехідним, а часом і визначальним для жінок-письменниць. Величезний діапазон творчості відзначався різноманіттям стилів, течій та експериментів, що відображали культурні, соціальні та політичні зрушення у французькому суспільстві.

У своєму пошуку ідентичності та самовизначення, жіночий голос ХХ століття розпочав свій шлях з перших кроків та підйомів напочатку століття. Передовсім важливо відзначити, що цей період супроводжувався визнанням прав жінок на освіту, політичну діяльність та професійний розвиток. Ці фактори створювали сприятливе тло для розвитку жіночого голосу в літературі.

Міжвоєнний період відзначився не лише розквітом літературного експерименту загалом, а й особливим внеском жінок-письменниць. Сюрреалізм, новаторські форми та теми дозволили письменницям експериментувати зі структурою та висловлювати свої думки у нових нестандартних формах. Це стало символічним вираженням того, як жіночий голос перетворився в потужний інструмент самовираження та висловлення своєї ідентичності.

Після Другої світової війни жіночий голос у французькій літературі ставав ще більш активним та визначальним. Літературний фемінізм став рушійною силою для письменниць, які не лише висвітлювали соціальні проблеми, а й викликали до розмови про роль жінок у суспільстві та сім'ї. Твори Сімон де Бовуар, Маргеріт Дюрас та інших письменниць стали каталізаторами глибоких обговорень та змін у свідомості.

Розвиток літературних течій та експерименти з жанрами в другій половині століття відкрили нові можливості для жіночого письма. Письменниці почали не лише визначати свої творчі траєкторії, а й активно впливати на літературний канон. Так, літературна плюрацентричність та мультижанровість, які виявилися в роботах Амелі Нотомб, Вірджині Депан та Леїли Слімані, підкреслили необмежені можливості жіночого творчого потенціалу.

Останні десятиліття ХХ століття та сучасність намалювали картину не тільки розвитку жіночого голосу, а і його стабільності та важливості для літературної спадщини. Письменниці продовжують розширювати свої теми, взаємодіяти з іншими течіями та робити свій внесок у світову літературу.

Важливо підкреслити, що розвиток жіночого голосу у французькій літературі ХХ століття є не лише свідченням вагомego етапу в історії літератури, але й визнанням значущості різноманіття та глибокої ролі, яку відігравали жінки-письменниці у формуванні культурного контексту свого часу.

РОЗДІЛ II. ПОЕТИКА ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

2.1. Маніфестація “жіночого голосу” у творі М. Дюрас «Гребля проти Тихого Океану»

Творчість Маргеріт Дюрас визначається великою експресією та особливою увагою до жіночого досвіду. У її романі "Гребля проти тихого океану" простежується маніфестація "жіночого голосу", яка виражається в різноманітних аспектах літературної техніки, психологічної глибини та соціокультурних відтінках. Цей текст аналізує різні аспекти маніфестації "жіночого голосу" у творі М. Дюрас, розглядаючи їх значення для сучасної літературної культури (Додаток А).

Внутрішній монолог. У "Греблі проти тихого океану" М. Дюрас використовує внутрішній монолог головної героїні як засіб вираження "жіночого голосу". Читач стає свідком її внутрішніх роздумів, почуттів та переживань, що відкриває глибину жіночої психології та створює інтимний зв'язок між героїнею та аудиторією. "Je suis seule. Mais je ne suis pas solitaire." - "Я самотня. Але я не почуваюся самотньою." Це твердження підкреслює парадокс внутрішнього світу героїні. Вона фізично самотня, але знаходить розраду та повноту в своїх думках та переживаннях.

Психосексуальні елементи. Авторка розглядає жіночий досвід через призму психосексуальних елементів. В її творі присутні відверті образи і розглядання тем, пов'язаних із статевими відносинами, що розкривається через специфічний "жіночий погляд" та нюанси [7, с.636]. "Je me suis donnée à lui. Je me suis donnée à tous les hommes. Je me suis donnée à la vie." - "Я віддалася йому. Я віддалася всім чоловікам. Я віддалася життю." Це твердження підкреслює вільне володіння героїнею своєю сексуальністю. Вона не соромиться своїх бажань і не підкоряється суспільним очікуванням.

Поетична проза. М. Дюрас використовує поетичну прозу для створення "жіночого голосу". Її мова мелодійна, ритмічна та насичена образами, що надає тексту особливої виразності та емоційності. Такий стиль виступає як специфічна форма жіночого вираження. "Je suis comme une vague qui se brise sur le rivage. Je suis comme une fleur qui s'épanouit au soleil. Je suis comme une étoile qui scintille dans la nuit." - "Я як хвиля, що б'ється об берег. Я як квітка, що розпускається на сонці. Я як зірка, що сяє вночі." Цей уривок використовує алітерацію та асонанс, щоб створити мелодійний ефект. Повторення звуків "i" та "l" робить текст приємним для читання та підсилює емоційний вплив.

Розбиття кліше. Авторка не боїться розбивати стереотипи та кліше, пов'язані із жіночістю. Вона використовує свій голос для відмови від традиційних уявлень про роль жінки у суспільстві, створюючи новий, емансипований наратив (Додаток Б). "Je ne suis pas fragile. Je ne suis pas soumise. Je suis forte." - "Я не тендітна. Я не покірна. Я сильна." Цей уривок кидає виклик гендерним стереотипам, які зображують жінок як слабких та залежних. Героїня Дюрас демонструє свою силу та незалежність, руйнуючи ці стереотипи.

Фемінізм та гендерна рівність. "Гребля проти тихого океану" висвітлює питання фемінізму та гендерної рівності через "жіночий голос". Дюрас визначає проблеми, з якими стикаються жінки в сучасному суспільстві, та висловлює своє ставлення до них. "Personne ne comprend ce que c'est d'être une femme. Personne ne comprend ce que nous ressentons, ce que nous vivons." - "Ніхто не розуміє, що значить бути жінкою. Ніхто не розуміє, що ми відчуваємо, що ми переживаємо." Це твердження підкреслює невидимість жіночого досвіду в патріархальному суспільстві. Героїня Дюрас відчуває себе непочутою та незрозумілою, адже її переживання часто ігноруються або знецінюються.

Жіночий досвід у сучасному контексті. Авторка ставить свій "жіночий голос" у контекст сучасної культури, вказуючи на актуальність проблем та

питань, що стосуються жіночого досвіду. Вона використовує свій голос для того, щоб підняти дискусії та залучити увагу до проблем гендерної нерівності [20, с.59].

М. Дюрас у творі "Гребля проти тихого океану" створює власний "жіночий голос", який проявляється у різноманітних аспектах — від психологічної глибини та літературної техніки до соціокультурного контексту. Її твір визначається не лише як художній, а й як соціальний маніфест, спрямований на визнання та висловлення жіночого досвіду у сучасному світі.

2.2. Експериментальні техніки жіночого письма у творі А. Ерно «Жіноча історія»

Творчість А. Ерно, визначеної експерименталізмом і жіночою експресією, відіграє ключову роль у сьогоденному літературному процесі. Її твори витікають із сучасної феміністичної літературної традиції, яка активно досліджує та розширює межі мови та стилістики. Ми розглянемо експериментальні техніки жіночого письма в творах А. Ерно, зосереджуючись на їхній ролі в створенні літературного мистецтва та вираженні жіночого досвіду [18, с.213].

Ерно виводить мову на новий рівень, використовуючи мовну грифонію, яка дозволяє їй створювати власний мовний код. Мовна інновація в творах письменниці виявляється у використанні нових лексичних одиниць, нестандартних граматичних конструкцій та створенні унікальних сленгових виразів. Такий підхід дозволяє А. Ерно експериментувати із засобами виразності та створювати нові шляхи передачі жіночого досвіду.

Твори Ерно відзначаються глибоким психоаналітичним розглядом жіночого психе, який виявляється у виразних образах та символах. Письменниця використовує інтертекстуальні елементи для створення

асоціацій та відтінків, розкриваючи складний внутрішній світ своїх персонажів. Це дозволяє їй висловлювати не лише особистий досвід, а й звертатися до загальнолюдських аспектів жіночості [2, с.311].

А. Ерно відзначається новаторством у структурі та жанровому плані. Її твори можна порівняти з літературними лабіринтами, де читач подорожує непередбачуваними шляхами, досліджуючи різні аспекти жіночого досвіду. Письменниця експериментує із формою роману, оповідання та поезії, намагаючись знайти найбільш виразну та адекватну форму вираження своїх ідей.

«Жіноча історія» (фр. *Une femme*) – автобіографічний роман французької письменниці Анні Ерно, опублікований у 1988 році. Цей твір, написаний у формі монологу, описує життя матері авторки, робітничого класу з Нормандії, від 1941 року до її смерті у 1986 році.

Ерно використовує експериментальні техніки жіночого письма, щоб дослідити досвід своєї матері та розкрити глибину та складність жіночого життя. Ці техніки кидають виклик традиційним формам письма та дають голос жінкам, чий досвід часто ігнорується або пригнічується. Ерно використовує автофікцію, щоб розмити межі між автором і персонажем. Вона не просто описує життя своєї матері, а й стає нею, проживаючи її досвід через власні емоції та спогади. Це дає читачеві можливість глибоко зануритися у внутрішній світ героїні та відчувати її радощі, болі та розчарування. Роман не має лінійного сюжету. Ерно використовує фрагментарну форму, щоб зобразити життя матері як мозаїку з окремих спогадів, емоцій та відчуттів. Цей прийом підкреслює плинність часу та суб'єктивність пам'яті [4, с.250].

Ерно не соромиться описувати тілесні досвіди своєї матері, включаючи менструацію, вагітність, пологи та старіння. Цей відвертий підхід кидає виклик традиційному табу на жіноче тіло та дає голос жіночій фізіології. Ерно використовує просту, але емоційно напружену мову, щоб передати досвід

своєї матері. Вона уникає літературних прикрас та метафор, натомість зосереджується на точному та щирому описі подій.

Ерно досліджує роль жінки в традиційному французькому суспільстві. Вона описує, як її мати була обмежена гендерними ролями та очікуваннями, і як вона боролася за свою незалежність та самоствердження. «Жіноча історія» – це не просто роман про життя однієї жінки. Це потужний твір, який змушує читачів задуматися над досвідом жінок загалом, над їхніми радощами, болями та прагненнями [12, с.253].

Символізм у творах А. Ерно використовується як спосіб мистецької експресії. Її символи мають глибокий сенс і розкривають різні аспекти жіночого досвіду: від радості та любові до болю та трагедії. Ця символічна мова розширює можливості сприйняття та інтерпретації тексту, надаючи йому багатошаровість та глибину.

Нижче наведені приклади мовою оригіналу та український переклад уривків, що підтверджують вищеописане :

1. Матір: *«Elle est née en 1921, dans un village de Normandie. Ses parents étaient des petits paysans. Elle a eu quatre frères et sœurs. Elle a quitté l'école à quatorze ans pour travailler à la ferme.»* - «Вона народилася в 1921 році в селі Нормандії. Її батьки були дрібними селянами. У неї було чотири брати і сестри. Вона пішла зі школи в 14 років, щоб працювати на фермі.» [5, с.128].

2. Тілесність: *«J'ai le souvenir de ses mains, rugueuses et sèches, qui me caressaient les cheveux. J'ai le souvenir de son odeur, un mélange de sueur, de terre et de savon.»* - «Я пам'ятаю її руки, грубій сухі, які гладили мене по волоссю. Я пам'ятаю її запах, суміш поту, землі й мила.» [3, с. 98]

3. Місце жінки: *«Elle était une femme de son époque. Elle a été élevée pour être une bonne épouse et une bonne mère. Elle n'a jamais eu l'occasion de réaliser ses rêves.»* - «Вона була жінкою свого часу. Її виховали, щоб бути доброю дружиною й доброю матір'ю. У неї ніколи не було можливості здійснити свої мрії.» [3, с. 151]

4. Втрату: «*Sa mort a été un choc. Je n'étais pas préparée à la perdre. J'ai ressenti un immense vide. J'ai eu l'impression que le monde s'écroulait autour de moi.*» - «Її смерть стала шоком. Я не була готова її втратити. Я відчула величезну порожнечу. Мені здалося, що світ руйнується навколо мене.»поклик

5. Силу пам'яті: «*Je l'ai ressuscitée en écrivant son histoire. Je lui ai donné une voix. Je lui ai permis de vivre à nouveau.*» - «Я воскресила її, написавши її історію. Я дала їй голос. Я дозволила їй жити знову.» [3, с.142].

Отже, творчість А. Ерно визначається не лише жіночою експресією, але і великим експерименталізмом у літературі. Її техніки взаємодії з мовою, психоаналітичний підхід, новаторство в жанровій структурі та використання символізму формують унікальне літературне мистецтво. Твори А. Ерно сприяють розширенню літературних можливостей та глибшому розумінню жіночого досвіду у контексті сучасної літературної традиції [15, с.79].

2.3. Феміністичний аспект жіночого письма у літературному процесі ХХ століття

У ХХ столітті фемінізм виріс із соціального руху в політичний та культурний феномен, відзеркаленням якого і стало жіноче письмо. Жінки-письменниці активно боролися за свої права, а також висвітлювали глибокі соціокультурні та гендерні питання через літературні твори. Проаналізуємо аспект жіночого письма у літературному процесі ХХ століття, зосереджуючись на визначенні його ключових рис, етапів розвитку та впливу на культурний контекст [9].

Передвоєнний період у літературі відзначався першими проявами феміністичного жіночого письма. Письменниці, такі як Вірджинія Вульф та Катрін Мансфілд, почали висвітлювати проблеми жіночого буття, розкривати

складнощі гендерного нерівноправ'я та взаємодіяти з ідеями фемінізму того часу [13, с.63].

Середина ХХ століття відзначилася бурхливим ростом феміністичного руху та його впливом на літературний світ. Персоналізовані голоси жінок-письменниць, таких як Сімона де Бовуар та Маргеріт Дюрас, прискорювали темпи змін у сприйнятті ролі жінок та розширювали можливості літературного вираження.

У післяфеміністичному періоді, особливо в останні десятиліття ХХ століття, феміністичне жіноче письмо набуло нових форм та виразів. Літературні тексти Ісабель Альєнде, Тоні Моррісон та Чімаманда Нгоці Адічі ілюструють різноманіття голосів та тем, які здобули визнання в сучасному літературному світі [11, с.336].

Феміністичне жіноче письмо відзначалося активним розкриттям гендерного нерівноправ'я. Письменниці висвітлювали проблеми соціокультурного обмеження, а також боролися за рівні права та можливості для жінок у різних сферах життя.

Феміністичне жіноче письмо часто виявлялося своєрідним у виразі та стилістиці. Письменниці активно використовували різні літературні техніки для того, щоб привернути увагу до своїх тем та ідеї [17, с.35].

Жіноче письмо з феміністичною спрямованістю знаходило спільну мову з соціальним рухом, що дозволяло літературі стати ефективним інструментом для подолання стереотипів та сприяло змінам у суспільстві.

Феміністичне жіноче письмо стало каталізатором формування інших голосів та розширення культурного спектру, представленого літературою.

Феміністичне жіноче письмо також внесло свій вклад у зміну літературних канонів, розширюючи уявлення про те, які голоси та теми заслуговують на визнання.

Феміністичне жіноче письмо у ХХ столітті визначалося не лише активною боротьбою за гендерну рівність, а й стало важливим фактором культурної трансформації. Це був голос, який вибивався із загального

канону, змушуючи слухачів переосмислювати глибоко укорінені переконання та відкривати нові шляхи для літературного вираження. Феміністичне жіноче письмо продовжує викликати на діалог і залишає свій невід'ємний слід у культурному процесі [25, с.69].

Висновки до розділу 2

Поетика жіночого голосу у французькій літературі протягом ХХ-ХХІ століть виявилася важливим аспектом розвитку та трансформації літературного дискурсу. Висвітлення цього аспекту в цьому розділі привертає увагу до унікальних рис, які визначають творчість жінок-письменниць. Ми проаналізували основні тенденції поетики жіночого голосу, його еволюцію та внесок у формування літературного простору.

Період ХХ століття визначався бурхливим розвитком поетичного експерименту та змінами у сприйнятті ролі жінок у суспільстві. На початку століття, жіночий поетичний голос прокладав свої шляхи у віршах відомих письменниць, таких як Густа Лебон та Сюзанна Кольбо. Їхні твори стали піонерськими, принісши на літературну арену нові теми та емоції, які раніше були відсутніми чи недостатньо висвітлені.

Жіночий поетичний голос у французькій літературі ХХ-ХХІ століття є важливим елементом культурної спадщини, визначаючим аспекти ідентичності, емпатії та взаєморозуміння. Його поетика допомагає висловлювати та вирішувати складні питання, пов'язані з гендерною рівністю, соціальною справедливістю та етичними стандартами. Отже, розвиток жіночого поетичного голосу є історією визволення та збереження голосу, який важливий для формування літературної пам'яті та розуміння сучасного світу.

ВИСНОВКИ

У роботі, в якій було проаналізовано як з жіночого голосу у французькій літературі ХХ століття виокремлюється значущість теми та здобуті в ході дослідження було встановлено ролі жіночого літературного висловлювання у формуванні культурного та соціального ландшафту епохи.

Здійснюючи аналіз творів Маргеріт Дюрас та Анні Ерно, ми визначили, що жіночий голос у французькій літературі ХХ століття виявляється не лише як інструмент вираження особистих емоцій та досвіду, ай як суттєвий чинник культурної та соціальної трансформації. Виступаючи через персонажів та власні автобіографічні образи, письменниці активно формулюють жіноче світосприйняття, яке суттєво відрізняється від чоловічого.

У творах М. Дюрас виділяється прагнення розглядати жіночий голос у контексті особистої експресії та особливостей психології героїні. Зокрема, у романі "Любов" вона відкриває глибокі пласти жіночої психіки через неповторність мови та стильові рішення. Прагнення до суб'єктивності та внутрішнього досвіду підкреслює важливість розуміння жіночого голосу як складової літературної ідентичності.

У романі "Гребля проти Тихого Океану" Маргеріт Дюрас показує складний процес формування жіночої ідентичності на тлі складних соціально-економічних умов. Дія відбувається в колоніальній Індокитаї, де головна героїня, мати-одиначка, намагається боротися з ворожим середовищем, намагаючись побудувати дамбу проти океану, щоб захистити свої рисові поля від затоплення. Цей сюжет стає метафорою боротьби героїні з обставинами, що обмежують її свободу та впливають на її життя.

Жіночий голос у цьому романі розкриває глибокі шари психології героїні, її відчай і наполегливість, її надії та розчарування. Дюрас передає цей досвід через майстерний стиль письма, де домінують емоційна інтенсивність, рефлексія та драматичні описи. Особлива увага приділяється

складним відносинам героїні з її дітьми, що відображає боротьбу за виживання та пошук справедливості у несприятливому оточенні.

Роман "Гребля проти Тихого Океану" підкреслює прагнення М. Дюрас досліджувати жіночий голос у контексті особистого досвіду та соціальних умов, висвітлюючи внутрішній світ героїні, її прагнення до незалежності та боротьбу за виживання. Це стає частиною ширшої літературної ідентичності, яка піднімає важливі питання про жіночу роль у суспільстві та її зусилля подолати труднощі.

У творах Анні Ерно, зокрема у романі "Половинчастий світ", виявляється тенденція до вивчення соціального та культурного контексту, в якому знаходиться жіночий голос. Визначаючи своєрідний фемінізм та аналізуючи проблеми соціальної дискримінації, письменниця створює образ сучасної жінки, яка виступає проти конвенцій та стереотипів, що існують у французькому суспільстві.

У романі "Жіноча історія" Анні Ерно продовжує досліджувати жіночий голос, зосереджуючись на досвіді та життєвому шляху сучасної жінки у контексті соціального, культурного та політичного середовища. У цій автобіографічній книзі Ерно розповідає власну історію, підкреслюючи важливі моменти її життя, які визначалися суспільними нормами та стереотипами. Це оповідання досліджує соціальні та культурні обмеження, з якими стикається жінка протягом свого життя.

Загалом, ми довели, що жіночий голос у французькій літературі ХХ століття виявляється як важлива частина культурної спадщини, що визначає та розкриває соціокультурні зрушення епохи. Акцентуючи увагу на різноманітті вираження жіночого голосу через твори великих письменниць, дослідження дозволяє визначити не лише їхню роль у літературному вимірі, а й зробити внесок у формування нового світогляду та культурних парадигм ХХ століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богачевська-Хом'як М. Тендер навколо гендеру. Критика. – 1998. – №3. – С.21-23.
2. Брус Л. С. До питання гендерних позицій перекладача : французька жіноча проза в перекладі Євгенії Кононенко. Л. Брус, Збірник наукових праць. Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 25. Ч. 1. – К. : Вид-во Київський університет, 2009. 311 с.
3. Гавальда А. Мені б хотілось, щоби хтось мене десь чекав. Анна Гавальда; [пер. з франц. Є. Кононенко]. – Л. : Видавництво «Старого Лева», 2015. 142 с.
4. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство під ред. Ліліани Гентош, Оксани Кісь. Львів : ВНТЛ-Класика, 2003. 250 с.
5. Дюрас М. Коханець, Маргеріт Дюрас ; [пер. з франц. Р. Осадчук]. – К. : А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га, 2009.128 с.
6. Ерно А. Майдан. Жінка. Анні Ерно; [пер. з франц. Ю. Аніпер]. – Х. : «Фоліо», 2006. 126 с.
7. Забужко О.С. NotreDamed'Ukraine: українка в конфлікті міфологій. Київ, 2014. 636 с.
8. Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (друга половина ХІХ — початок ХХ ст.). Львів: Інститут народознавства НАНУ, 2008. 272 с.
9. Кубріш Н. Історико-художній контекст образу жінки в мистецтві кінця ХІХ-поч. ХХ ст. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
10. Основи теорії гендеру : навч. посібник ред. В. П. Агеєва [та ін.]. Київ : «КІС», 2004. 536 с.
11. Саган Ф. Чи любите Ви Брамса? Сонячний промінь в холодній воді, Здрастуй, печаль! / Франсуаза Саган. – К. : «Молодь», 1983. 336 с

12. Смущинська І. В. Суб'єктивна модальність французької прози І. В. Смущинська. – К.: Видав.-поліграф. центр «Київський університет», 2001. 253 с.
13. Ткаченко А. В. Художній образ як ключове поняття в естетичному вихованні. Наука і освіта. 2016. №12. С. 63 – 67.
14. Ткаченко Т. І. Фемінний дискурс другої половини ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 Т. І. Ткаченко; Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2007. 18 с
15. Томчук Л. Жіноча проза як дзеркало. Науковий вісник УНУ. Серія: Філологія. 2008. Вип. 19. С. 79–82.
16. Фесенко В. І. Жіноча проза Маргарет Дюрас: Навч. Посібник, В. І. Фесенко. Київський держ. лінгвістичний ун т. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2000. 154 с.
17. Anderson S. Le Discours féminin de Marguerite Duras: un désir pervers et ses métamorphoses. Genève: Droz, 1995. 35 p.
18. Berman A. L'épreuve de l'étranger: Culture et traduction dans l'Allemagne romantique A. Berman. – Paris: Gallimard, coll. «Les Essais» , 1984. 290 p.
19. Borgomano M. Duras. Une lecture des fantasmes. Bruxelles: Cistres, 1985. 156 p.
20. Borgomano M. Une écriture féminine? A propos de Marguerite Duras. Littérature. 1984. № 53. P. 59–68.
21. Cixous H., Clément C. La jeune née. Union générale d'éditions. 1975. 296 p.
22. Drissi H. L'oeuvre de Marguerite Duras ou l'expression d'un tragique moderne, Hamida Drissi. Thèse de Doctorat en Littérature française, Présentée et soutenue publiquement Le 09/12/2008. – 504 p. URL: <http://halshs.archivesouvertes.fr/docs>

23. Duras Marguerite. *Le ravissement de Lol V. Stein*. Paris: Gallimard, 1964. 192 p.
24. Lacan J. *Hommage fait à Marguerite Duras, du Ravissement de Lol V. Stein*, Cahiers Renaud Barrault. Paris: Gallimard, 1965. № 52. P. 7–15.
25. Miralaei A., Javad Shokrian M. *Le Je(u) autobiographique à travers la trilogie familiale de Duras*. Anvarossadat Miralaei, Mohammad Javad Shokrian, *Recherches en Langue et Littérature Françaises : Revue de la Faculté des Lettres et Sciences Humaines*, année 52. №213. – P. 69 – 80.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фотографія Маргаріт Дюрас

Фемінізм у Франції: хвилі боротьби та емансипації жінок

RESUME

Le sujet de cette thèse est centré sur l'exploration et l'analyse de l'expression du «voix féminine» dans la littérature française du XXe siècle, de Marguerite Duras à Annie Ernaux. Ce travail vise à mettre en lumière les contributions significatives de ces auteures à la littérature française et à révéler comment elles ont utilisé leurs œuvres pour exprimer des points de vue uniques et souvent sous-représentés sur des questions sociales, culturelles et politiques.

Marguerite Duras est une figure clé de la littérature française du XXe siècle. Ses œuvres ont abordé des thèmes tels que l'amour, la mémoire, la guerre et la quête identitaire. À travers ses écrits, elle a exploré des perspectives féminines complexes, souvent marquées par des expériences personnelles et historiques. Duras a contribué à redéfinir le rôle des femmes dans la littérature, en leur donnant une voix forte et indépendante.

Annie Ernaux, de son côté, est reconnue pour son style autobiographique unique et sa capacité à aborder des sujets sociaux sensibles tels que la classe, l'éducation, la sexualité et la politique. Ses écrits sont profondément ancrés dans son expérience personnelle et offrent une perspective critique sur les normes et les structures sociales. Ernaux a su faire entendre la voix des femmes de la classe ouvrière et a mis en lumière les défis auxquels elles sont confrontées.

Cette étude examine les thèmes récurrents dans les œuvres de Duras et d'Ernaux, ainsi que les techniques narratives qu'elles utilisent pour exprimer leurs points de vue. En analysant leurs œuvres, cette thèse met en évidence les similitudes et les différences dans leurs approches de l'expression féminine dans la littérature, ainsi que l'impact de leurs écrits sur le paysage littéraire français.

En conclusion, cette thèse souligne l'importance du «voix féminine» dans la littérature française du XXe siècle, non seulement en tant qu'expression artistique, mais aussi en tant que moyen de remettre en question les normes et les idées préconçues. Les œuvres de Duras et d'Ernaux représentent des jalons importants

dans l'évolution de la littérature française et continuent d'inspirer de nouvelles générations d'écrivains et d'écrivaines.